

לְעֵלָם בְּשָׁנָם הָיָה בְּשָׁר וְהָיוּ יָמָיו
מֵאָה וְעֶשְׂרִים שָׁנָה וְהַנֶּפְלִים הָיוּ
בְּאֶרֶץ בְּיָמֵי הָהֵם וְגַם אַחֲרֵיהֶם
אֲשֶׁר יָבֹאוּ בְּנֵי הָאֱלֹהִים אֶל-בָּנוֹת
הָאָדָם וַיֵּלְדוּ לָהֶם הַנֶּפְלִים הַגִּבֹּרִים
אֲשֶׁר מֵעוֹלָם אֲנִשִּׁי הַיָּשָׁם: פ

רשי

לעולם. לאורך ימים הנה רוחי נדון בקרבו אם להשחית ואם לרחם לא יהיה מדון זה ברוחי לעולם כלומר לאורך ימים: בשנים הוא בשר. כמו בשנים בסגול כלומר בשביל שנים זאת בו שהוא בשר ואעפ"כ אינו נכנס לפני ומה אם יהיה אם לא דבר קשה. כיוצא בו (שופטים ה) עד שקמתי דבורה כמו שקמתי. וכן שאתה מדבר עמי כמו שאתה אף בשנים כמו בשנים: והיו ימיו וגו'. עד ק"ך שנה אחריהם להם אפי ואם לא יסובו אביא עליהם מכול וא"ה משגולד יפת עד המבול אינו אלא מאה שנה אין מוקדם ומאוחר בתורה (פסחים ו) כבר היתה הגזירה נזורה עשרים שנה קודם שאלו נח תולדות וכן מיליו בשדר עולם. ויש מדרשי אדרה רבים בלא ידון אבל זה הוא למחצה פשוטו: (ד) הנפלים. על שם שנפלו והפילו את העולם ובלשון עברית לשון ענקים הוא: בימים ההם. (ב") בימי דור אטם ובני קין: וגם אחרי כן. אע"פ שראו באבדן של דור אטם ענקים ואוקיינוס והאף שלוש העולם לא נכנס דור המבול ללמוד מזה: אשר יבאו. היו וילדה ענקים כמוהם: הגבורים. למרוד במקום: אנשי ההם. אוחם שנקבו בשמות עירם מחויאל מתושאל שנקבו ע"ש אבדן שנמחו והתחברו ד"א אנשי שנמחו

תורה תמימה

לעולם. שלא תהא נשמתן חוזרת לנרנה" [שם ק"ה א'].

בשנים הוא בשר. שאלו פפונאי לרב פתנה, רמו למשה בן התורה בניין, אמר להו, בשנים הוא בשר" [חולין קל"ב ב'].

מאה ועשרים שנה. והא קרוב לאלף שנה חי אדם הראשון ואת אסרת והיו ימיו מאה ועשרים שנה, אלא למאה ועשרים שנה הוא תוור לתרוד אחד רקב" [ירושלמי נזיר פ"ו ה"ב].

כ"פ בחבורנו. (1) קא ס"ד להשון והיו ימיו אלעבר קאי, והכי פירושו, לא ידון רוחי באדם בשנים הוא בשר, ובשנים שימיו היו רק מאה ועשרים שנה, כלומר, כמה נחשב הוא, ועל זה פריך ואל אלה"ר חי קרוב לאלף שנה ובערך כמה יחד בני דורו, וא"כ איך אמר שימיו בני הדור היו רק מאה ועשרים שנה, ואפילו אם נפרש דהיו אלעזר קאי ג"כ קשה, דהא מילוי שאתי מאמר זה חיו אנשים הרבה מאלה שנה, ולכן מתוך דאין זה קאי על חיות האדם בשנים" אלא על האיום נחמית של הנוק לאחר מיתה, ואמר, כי לא לבד שחיות הנפשית אינה נחמית אלא אפילו היות גופו אינה מתקיימת, והיינו כי לאחר ק"כ שנה כל גופו נרקב וחוזר לתרוד אחד רקב, לכך אחת עשר, ומכאן בכלל כמס"כ שזה פסע ובאור על לא ידון רוחי בו, מפני כי כמה נחשב הוא, בין במיעוט זמנו החיוני בין בכל היות גופו, ותפס הסיעור

בהמשך על ידון ועל רוחי, ור"ל לא ידון ולא רוחי, שאל יחא נדון רוחי שנתתי באדם של דור זה לעולמי עד, דהיינו לאחר תחיית המתים. (ד) גם זה לשון מילוי היסוד על נחיות אבידתן ובכדרא הקדומת. (ה) פירש"י ח"ל, מניין למשה רמז קודם שבא שסופו לבא, בשנים נמשכר משה ופתיח שם והיו ימיו מאה ועשרים שנה וכך היו ימי חיי משה, כלומר עתיד לבא בשנים משה מן העולדים וכך ימיו, עכ"ל, ועדיין הענין מחוסר באור, ויתכן שכוונתו בשאלתו למה שכתבו חכמי האמת דשם כל אדם מרומם בתורה וכמובא בסה"ד בתולדות רמב"ן וכמס"כ האחרונים בשם הגר"א מוילנא, וזה שאלו איפה מרומם שם משה בתורה [ואולי טעו לס' בראשית], והכי רב מתנה כמבואר ע"פ פירש"י. ור"ל עוד דדייק לדרוש המלה בשנים מפני שקצרה היא ובהא במקום באשר נס, ונעלין ח"ל לדרוש כל מלה מזוינת בתנ"ך כמו שהוכחנו

דמַעְלָמָא אֲנִישֵׁין דְּשָׂמָא : ספּמיר ה' וַיֵּרָא יְהוָה בִּרְבֵּה רָעַת הָאָדָם
 ה' וַיֵּרָא יְהוָה בִּרְבֵּה רָעַת הָאָדָם : בָּאָרֶץ וּכְלִי יֶצֶר מַחֲשַׁבֶּת לִבּוֹ רָק
 אֲנִישָׁא בָּאָרְעָא וּכְלִי יֶצֶר מַחֲשַׁבֶּת לִבָּהּ לְחֹדֶר בִּישָׁל-
 יוֹמָא : וַיִּתֵּב יְיָ בְּמִמְרֵה אֲרִי רשׁי

שסממו את העולם : (ו) וינחם ה' כי עשה. נחמה היתה לפניו שבראו בתחתונים שאלו ה' מן העליונים

תורה תמימה

(ה) כי רבה. א"ר יוחנן, דוד המבול ברבה קלקלו שנאמר כי רבה רעת האדם וברבה נדונו, שנאמר (פ' נה) נבקשו כל מעינות תהום רבה' [מנהיגין ק"ח א'] .

רק רע. מבאן דיצר הרע נקרא רע" [תגינה מ"ו א'] .
 כל היום. א"ר יצחק, יצרו של אדם טהובר עליו יום, שנאמר וכל יצר מחשבות לבו רק רע כל היום" [סוכה נ"ב א'] .

(ו) וינחם ה'. אמר רב דימי, אמר הקב"ה, יפה עשיתי שתקנתי להם קברים בארץ, מאי משמע, כתיב הבא וינחם ה' וכתוב היום וינחם אותם, ואיכא

אחד יש בחדש שאינו נקרב לעולם, וכמבואר בב"ר פ' כ"ח ועוד כ"ח, אנדריאנוס שאל את ר' יהושע בן חנינא, מהיכן הקב"ה מניין [מספירת] את האדם לעתיד לבא, אמר ל', מלכו של שדרה, אמר ל' מניין אתה יודע, אמר ל', אייתי לי ואנא מדע לך, סתמו ברחים ולא נסחו, שרפו באש ולא נשפר, נתנו במים ולא נמחה, הכה עליו בפטיש ולא חסר כלום, ע"כ. ויתכן לומר שהיה העולם שהמקובלים קורים לה נכסיו וזכותה רב מפני שלא נהנית מאכילת עץ הדעת שאכל אדם" [ע' בסדור ר"י עמוד צנצן סעודת מוזלי שבת], ויתכן אשר על שם לוח זה שאינו נפסד קראו לשם העיר לוח שעליה. אמרם בא סתריב ולא בלבלה, ובכדלנר ולא הסריבה, ואף מלאך המות אין לו רשות לעבור על (סוסה מ"ז ב'), ואין להאריך עוד. (') נראה הכונה דכמו דהחמא ה' במדה מרובה כמ"ש כי רבה רעת האדם כך ה' העונש במדה מרובה כמ"ש נבקשו כל מעינות תהום רבה, אע"פ דלחלית הכביעה לא היה לרצו לרצו כזה, ורק להשוות מדה כנגד מדה, ולפ"ז יהי' שיעור הלשון ברבה קלקלו וברבה נדונו — במדה מרובה קלקלו וברבה מרובה נדונו. (ח) ודריש ע"פ זה מה דכתיב (מכה ז') אל תאמינו ברע — אל תאמינו ביה"ר שמסית לחטוא, ועיין לפנינו לקמן בפ' נח בפסוק כי יר' לב האדם רע מעשיו. (ט) ובקדושין ל' א' ועוד בארדות שו"ת הגירסא במקום מתגבר עליו — מתחדש עליו, והיא גירסא נכונה, דאפשר לפרש הכונה שהיה"ר יורד כל יום ויום לחדשות לחטוא על ידן את האדם בחרמו, וסמך זה על הלשון רק רע כל היום דמשמע שכל יום נראית בו רק רע, והיינו רעה חדשה שאתמול לא היתה נראית ועתה היא חדשה. לשון

השיעור תרדו לעומת השיעור עפר שנברא ממנו כמבואר לפנינו לעיל בפסוק וייר וגו' עפר מן האדמה (ז') תרדו אחד רקב נפל הקב"ה וברא בו את אדם"ר, ואין לפי זה יראתו מן העולם כביארו לעולם, וד"ק. —

אך בכלל אי תמה על שער מספר ק"כ שנה שאמר שבהם גוף האדם לאחר מותו נקרב כולו, שהרי מצינו בכמה אנשים שנשתיירו עצמותיהם שלמים הרבה יותר מן ק"כ שנה, כמו עצמות יוסף שקברו בשכם וזה ה' אחר קצ"ו שנה לאחר מותו [דוק ותשכח], וכן מצינו שעצמותיו של יהודה היו מנוגננין בארון עד שהתפלל עליהם משה [ע"ל ר"פ ברכה] ועצמות כל השבטים ה' או שלכן קיימת [ע' מכות י"א ז' ובש"מ], וגם זה ה' זמן מרובה לאחר ק"כ שנה, וגם מבואר בבבלי שבת קכ"ב ב' דהא דכתיב ואל עפר תשוב יקוים רק שעה אחת קודם תחית המתים ועל זה יהיו העצמות שלמים, ולכך זה הנה סופרי קורות העולם מספרים, כי מלאו עצמות שלמים של אנשים חכמים ודרישם אחר עבור מאות שנים לפסירתם.

וצ"ל דכונה הירושלמי בכלל על כלל מין האדם, אבל אין ה"ל יס יוצאים מן הכלל פ"פ אינו זכות ומעלה מיוחדת, וכעין מ"ש בבבלי שבת שם, כל מי שיש בו קנאה עצמותו מרקיקין וכל מי שאין בו קנאה אין עצמותו מרקיקין, הכי מבואר דלא כל האנשים שוים בזה, וקצוב לומר, כי יש עוד מעלות וזכויות ששכילין ישתמרו לעצמות, והירושלמי איירי בזה שעצמותיו ראוין להרקב, והיינו כלל מין האדם, שיעורן האחרון ק"כ שנה.

וכן י"ל דמה שאמר חזון כולו לתרדו רקב, לאו דוקא כולו ממש אלא כמו טלו, שהרי ע"פ